

Előfizetési díj

Videkre postán vagy helyben hazhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
1 óra helyben	1 „

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Nyilttéri csikkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“

politikai és közgazd. napilap
1873-dik évi folyamára.

A „KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
1 óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után fizetelpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET“ kiadóhivatala

Az erdélyi helyszínelés ügye.

Az erdélyi helyszínelés ügye, egy beállott váratlan esemény folytán új stádiumba lépett. Az eddig e téren felmerült hiányokat nem kívánjuk szelöztetni, mindenki tudja, nem minden úgy ment mint kellett volna, legyen tehát a helyszínelés multjára fájol vetve, de tekintve azt, hogy a mostani, válságos pénzügyi viszonyok között, mily súlyos teherrel nehezedik az adónak minden fillére, a szegény föld-birtokos osztályra, midőn a képviselőház többet mint 300,000 frtot szavazott meg az erdélyi helyszínelésre s azon felül a helyszínelés többi költségeit a községek, illetőleg a birtokos osztály tartozik borbóznai, mely költségek összege, keveset mondunk ha azt állítjuk, megközelíti, a képviselőház által megszavazott összeget; hazafi kő ellességnak tartjuk, kik az eddigi helyszínelés folyamatát kiváló figyelemmel kísértük, sőt beható tanulmányunk tárgyává tettük, most midőn a magas minisztérium egy új telekkönyvi igazgató kinevezésének küszöbénél áll. elmondjuk szerény véleményünket az ügyre, mely édes mindnyájunké s ez okból mindnyájunkat közelről érdekel.

Mindenek felett szükséges, hogy a telekkönyvi igazgatóság élére, egy szakavatott, munkás, a kormány ügy, mint a birtokosok bizalmát bíró férfiú állíttassék — (az eddigi bajokon a két főfelügyelő

kinevezése nem hogy enyhített volna, sőt azokat tetemesen nevelte) az igazgatóság székhelye célszerűség szempontjából a középponton kell hogy legyen, annak az ország széléhez közellétele tetemesen akadályozza az ügyek gyors igazgatását. A kinevezendő igazgató ruházatassék fel kellő hatáskörrel, de egy-szersmind ellenőriztessék, hogy ne válhassék basává, a főbiztosok kinevezési joga tartozzék a minisztériumhoz, az eddigi rendszer szerint a főbiztosokat az igazgató teremtette és lettek neki vak eszközei s alárendeltjeikkel szemben legkisebb tekintéllyel sem bírtak, mert a hatalom túlságosan centralizálva volt. Az igazgatóság iroda létszáma oly nagy volt, mint egy rendes díktatóriumé, az ugynevezett térképező főbiztosok illetéktelenül buzták a 15 forint havi díjpótlékot, mert azt a törvény azoknak rendelte, a kik esőben, árban utazva, felügyelik a helyszínelés folyamatát, rendeltessének a helyszínelés alatt levő községekbe, ott van szükség a térképezésre, nem az igazgatóság irodában, a hol legfőbbnyire a vidéken készült rajzok, a másolás alatt eredeti alakjukat legrendesebben elvesztették. Mire való volt eddig az igazgatóság irodában az a 24 drágán fizetett hivatalnok, midőn az igazgatóság irodai munkát 2 ügyes tollnok, s legfeljebb 2 gyakornok igen könnyen meggyőzi — csak hagyják el azokat a számtalan okmányok, kimutatások. Eddig az igazgatóság személyzet havi fizetése tett körülbelül 1400 — 1500 forintot, évenként 18 ezeret, eilá-tott évenként 6 — 7000 darab beadványt, melynek darabja az államnak belekerült 2—3 frtjába: ha pedig 20 munkaképes egyén az iroda hűs árnyaitól a szellős bércek verőfényes oldalaira rendeltetik helyszínelni, azokból alakulna 10 helyszínelő bizottmány (ott alkalma lenne a térképező főbiztosnak „nach der Natur“ térképezni) bizottmányonként helyszínelne havanként 2—3000 részletet, évenként körülbelül 36 ezeret; mennyivel állana ez által előbb a helyszínelés ügye, azt niucs miért magyarázni.

Véleményünk szerint az igazgatóság nem azért állítottott fel, hogy az a helyszínelni nem akaró, vagy magas pártfogás folytán az alól mentesítendő egyéniségek menhelye legyen, egy egész kis minisztériumot alkotván, feloszolva: naplót vizsgáló, pénzkészítő, utasítás készítő, térképező, személy ügyeket vezető osztályokra; hanem azért állítottott az fel, hogy a helyszínelést az országban bölcs előrelátással vezesse, a testület felett fegyelmű hatóságot igen, de nem határtalan uralmat gyakoroljon, a szorgalmatokat jutalmazza (de nem hogy a rest kegyenczeiket kitüntetésben részesítse) a szakképzetteket kiemelje, a gyengéket utasítsa, a csüggedőket lelkesítse, az utasításokat kétey esetében felvilágosítsa... Kövekezőleg egy olyan férfiut szükséges ezen állomásra kizemelni — a ki eszerinti szép hivatatásának tökéletesen megfeleljen.

gamban, s binni kezdém, hogy tán összekelhetnének. S a végén is ez lett belőle és mi egymással lettünk.

— Ugy van, ugy! — mondá Takkleton sokat jelentő fejcsóválással.

— Magamat tanulmányoztam, tökéletesen ismertem egész valómát, tudom mily nagyon szerettem őt, és hogy mily boldog lennék vele, folytatá a másik. De őt — most már érzem — őt igen kevésbé tanulmányozám, s kevésbé vettem fontolóra.

— Épen a mit mondok. Könynyelműség, állhatatlanság, hűség tetszvágy! Nem fontolta meg eléggé! Mindent figyelem nélkül hagyott! Ugy! ugy!

— Jól tenné, mondá a fuvaros nyomtatékkal, ha nem szakítna mindég félbe, míg meg nem értett engem, a mitől úgy látom még távol áll. Ha tegnap azon embert, ki csak egy szócskát is mert volna ellene felhozni, öklömmel ütöttem volna le. ma lábaimmal taposnám agyon, ha tulajdon testvérem volna is.

A játékszerárus bámulva tekintett reá. A fuvaros kissé szelidebb hangon folytató:

— Meggondoltam-é azt, hogyan jött ő hozzám? Oly időkorral és oly szép létező; fiatal játékszerárúsi közül, — oly körből, melynek disze volt melyben ő a legfénylőbb csillag volt, mely valaha létezett, hogy magát száműzze az én komor lakhelyembe, az én unalmas társaságomba.

Meggondoltam-é, mily kevésbé találók én az ő élénk fürge lényéhez, mily egyhangú lehetek én, nehézkes létemre, s unalmas az ő kényes természetű fejcséjének?

És meggondoltam-é, hogy az én szerelmem nem érdem, nem jogosít igényekre, mert hisz mindenkinek szeretni kellő őt, a ki csak ismerte? Soha.

Az igazgatóság székhelye célszerűen, s tán jogosan ott kellene hogy legyen, hol a kir. tábla székel, s elnöke egyik lehetne a kir. táblai alelnökök közül, mert az eddigi tapasztalás bőven bebizonyította, hogy nem árt oda az elnökség. A helyszínelés folyamának zöme épen azon pontra esik, honnan könnyebb, gyorsabb az igazgatás, kevesebb munkaerőbe s természetesen kevesebb költségbe is kerül.

Egy lakonikus rendeletben hagyja meg szigoruan a minisztérium, hogy a helyszínelők felhagyva minden eddig folytatott experimentációkkal — csak is a telekkönyv szerkesztés alapelveit tartva szem előtt — minden felesleges és okmányt mellékdolgozatok mellőzésével szorítkozzanak egyedül a telekkönyv-könyvek, részletajstromok, vázrajzok és betűsoros névjegyzékek pontos és összesség szerkesztésére, mert csak ezek szükségesek a telekkönyvi hatóságoknál, a többi mellék-munkálatok ottan kézbe se kerülnek többé. Szükséges időszakonként, hogy a minisztérium kebeléből szakértő egyének küldessenek ki, kik érkezésüket ne jelentsék be előre, — ezen biztosok, forduljanak meg a helyszínelés alatti vidékeken vizsgálják meg a munka folyamatát és azt, milyen a viszony helyszínelő és birtokos közt. Intézkedések, hogy a helyszínelők előírt illetékei a községek által kiszolgáltatassanak, ellenben a birtokosság se legyen kitéve jogtalan zaklatásoknak.

Igy remélni lehet, hogy az eddig oly gyakran, oly jogosan emelt panaszok a helyszínelők visszaélése, a munkálat lassu haladásáért, meg fognak szűnni s sokkal rövidebb idő alatt az eddigiekkel korrekter telekkönyveket nyereendünk s a birtokos osztály, a kereskedés, kézműipar, a mi után annyira esengett, hamarabb fogja élvezhetni a hitel malasztjait.

Y — Z.

Pénzügyviszonyaink.

Budapest, junius 14.

(A.) Míg a képviselőház az ügysző mellett komolysággal és szorgalommal tárgyalta a jelen ülésszak első nagy reformalkotását, a határozati törvényjavaslatokat, addig gazdasági életünk terén folyton nagyobb mérvet ölt a pénzkalamitás, melyhez immár a váratlan bajok egész özöne csatlakozik s kilátásainkat a jövőre nézve a legszomorubb szintben tünteti föl. Ma már nem egyedül a börtövérség az, melynek romboló hatásai alatt szenvedünk kell. Sokkal elszomorítottabbak a hírek, melyek a termés állapotáról az ország különböző vidékeiről érkeznek. A termés nagyobb része oda van; buzának alig valami lesz s a buzavetést már sok helyen lekaszá-

Ószinte természetét, szeretetteljes kedélyét ön hasznomra fordítám, és így nől vettem. Akarom, hogy ez soha ne történt volna! Nem magamért, ő érte!

A játékszer-árus, mereven mozdulatlanul bámult reá. Még félre lezart szeme is tágra nyílt most.

— Az isten áldja meg őt a szeretetteljes farsadagáért, melylyel igyekezett ennek felfedezését töllem távol tartani. És isten bocsássa meg nekem, hogy én, az én lassu eszemmel, nem jutottam előbb egy eredményre. Szegény gyermek! Szegény Dot! Hogy én ezt nem tudtam megmondolni, ha szeméi könnyekkel teltek meg, valahányszor egy oly házasság jött szóba, mint a miénk. Én a ki titkát legálabb százszor láttam ajkain lebegni és semmit nem gyaníték, míg tegnap este! Szegény leánya!

Hogy én valaha reménytelen tudtam, hogy szeretni fog engem! Hogy valaha csak hibetém is, hogy szeret!

— Alakoskodott, mondá Takkleton. Annaira vitte ez alakoskodást, hogy az igazat meg vallva, ez költő föl először gyanumat.

S ekkor áttért arra, hogy Tiedling Mayette, mily egészen másként jár el, ki bizonynyal legkevesebb farsadagot sem vesz magának vele elhitetni, hogy szereti őt.

— Ó farsadagot vett magának, engem valóban szeretni, mondá a szegény fuvaros, megindultabban hangon mint eddig, most jutottam azon meggyőződésre, mennyire igyekezett ő nekem hű, kötelességet teljesítő nőm lenni.

Hogy mily jó vala ő; mennyit tett, mily nemes bátor szívvél birt, azt mutathatja ama boldog-

ják, hogy helyére kölest és más olyan vete-ményeket vessenek, melyek az előre haladt időszak daczára is reményt nyújtanak, hogy meg fognak érni. A rozsda sok helyen már a rozsvetésre is áthat s valószínűleg ezt is el fogja pusztítani. A kukorica kifagyott s másodszor kelle elvetni, de a folytonos esőzés miatt nem bír fejlődni s a legrosszabb reményeket nyújt. Repce az idén volt elég, noha az aratás alkalmával járó rossz idő itt is sok kárt tesz. De nagyobb baj ennél az, hogy nincs kivétel, nincs kereslet s a gazdaember a termékből is kevés pénzt tud csinálni, végül az ideai gypaju minősége is rossz, ára pedig olyan csekély, minő még a legkedvezőtlenebb conjunkturák idején sem volt.

Ily viszonyok közt természetes, hogy az államkincstár is üres s az adó épen nem foly be. A pénzügyminiszternek átlag naponként 200,000 frtra van szüksége s már hetek óta naponként alig 10—20,000 frtot vész be. A deficit tehát egyre nő s a pénzügyminiszternek örökösön azon kell fejtő törnie, honnan és mivel teljesítse az állam kötelezettségeit. Legközelebb személyesen fölszólitotta az ország nagy birtokosait, hogy fizessék meg adóhátralékaikat, de a legtöbben azt válaszolták hogy ez lehetetlenség, mert pénzt a legkedvezőbb feltételek és teljes biztosíték adása mellett sem szerezhetnek. Az osztrák nemzeti bank most sokkal készségesebb Magyarországra irányában, mint eddig s nem megvetendő összeget adott a magyar pénzügyi rendelkezésére. De az igények, melyeket vele szemben Bécsben támasztanak, épen most oly fokozottak, hogy ha jegy-eit túlságosan szaporítani nem akarja, mi pedig azok értékcsökkenését vonhatná maga után, a magyar kereskedelmi és általában hitelt igénylő piacz kívánságait kellő figyelembe nem részesítheti.

Mindemellett nem mondhatni, hogy erdekünkben semmit sem tenne; segít a hol lehet, de ő sem mindenható. Ez okból Simonyi Ernő rosszabb időt a bankügynek a képviselőházban való szóba hozatalára nem választott, mint épen a mostanit. Rá vagyunk a bécsi bankra utalva, mint az egyetlen intézet-re, mely piacunkon segíthet s részben segít is. Minden nyilatkozat vagy határozat, mely a bécsi bank ellen a képviselőházban most hozatnék, arra vezetne, hogy a bank nemcsak nem emelne többé a nagyfiókok doztatóját, hanem eddig kölcsönadott pénzeit is egyszerre felmondaná, mit annál könnyebben tehet, mert azokra Ausztriában is nagy szükség van s

ság, mit vele e fedél alatt élvezék. Ez legyen vigaszom, ha majdan egyedül leszek itt.

— Egyedül itt? mondá Takkleton. Áhá! Így tehát még is csak némileg tudomásul fogja venni a dolgot?

— Én neki — felelé John — a legnagyobb szerelmem jelét fogom adni, s a legjobb elégtételt ajánlani, mi csak hatalmamban áll. Képes vagyok őt, egy egyenetlen házasság kínaiól felmenteni, s azon lelki küzdelmet megszüntetni, melyet e kinéltékolása okoz neki.

— Ne ki ajánlani elégtételt? Kialta Takkleton, nagy füleit kezeivel ide s tova húzogatva. Itt félreértésnek kell hogy legyen.

Természetesen nem azt akarta mondani.

A fuvaros megragadta a játékszer-árust galléránál fogva s úgy megrázta mint egy zsákot.

— Haligasson reám, szóla és ügyeljen, hogy jól megértsem. Haligasson reám! Hát tisztán beszélek én?

— Nagyon tisztán, valójában: felelé Takkleton.

— Éppen mintha komolyan érteném?

— Tökéletesen, mintha komolyan értené.

— Itt e tüzhely előtt ültem egész éjeu át, mondá hangosan a fuvaros. Itt e helyen, hol annyiszor ült ő mellettem, kedves kis arcával reám tekintve. Egész élte folyását napról napra, lelki szemem elé idéztem; drága képe előttem állt, hogy azt minden tetteiben s foglalkozásaiban áttekinthessem. És lelkekre mondom, ő ártatlan, oly igazán mint hogy van egy felsőbb lény, ki itél bűn és ártatlanság fölött!

(Folyt. köv.)

pénzét otthon is igen jól értékesítheti. Hogy ez esetben kereskedelmünk és gazdasági életünk a bukás örvényébe sodortatnék, mely okvetlenül az állambankrást vonná maga után, az természetes. A józan ész tehát azt sugalta, hogy a képviselőház ez idő szerint ne bolygassa a bankkérdést s Simonyi Ernő meg maga is beleegyezett indítványa előleges tárgyalásának elhalasztásába.

De van még más szempont is, mely miatt Kerkapoly e tárgyalás elhalasztását követelte. A közös baj, mint rendesen, úgy most is közelebb hozta az alkudozó feleket egymáshoz s az osztrák pénzügyminiszter, kinek kevés elutasító magatartása okozta a bankalkudozások eddigi sikertelenségét, immár más és békülékenyebb hangon kezd szólni. A tárgyalások eddig a legfontosabb elvi kérdésekben való kiegyezésre vezettek s úgy látszik, hogy a teljes kiegyezésre a Trefort-féle ismert resolúció eszméi alapján nem sokára létesülni fog. Kerkapoly tehát ez alkudozásokat, melyek szép remények közt folynak, a képviselőház idő előtti beavatkozása által nem akarta veszélyeztetni s így történt, hogy ma a képviselőház minden pártja s maga az indítványozó is áthatva a gazdasági helyzet komolyságától kész volt a bankügyi indítvány tárgyalását elhalasztani. Így Kerkapoly folytathatja az alkudozásokat, melyek valószínűleg már nem sokára érdekeinknek megfelelő eredményre vezetendnek s legalább ama csapástól fogják az országot megmenteni, hogy olyan pillanatban kell az osztrák nemzeti bankkal szakítanunk, midőn különben is a bajok egész seregének sulya alatt kell szenvednünk.

— **Országgyűlés.** Budapest június 13. A képviselőház mai ülése egy két kérvény előterjesztése után — tehát nem volt egyetlen interpellatio sem — azonnal a napirenden levő határőrvidéki törvényjavaslatokhoz látott, a melyeket Miletics nagy módosítvány-készletén áthaladva, gyorsan el is intézett. Egyedül a miniszterelnök felett Mileticsnek; és itt különösen azon nyilatkozatra utalunk, mely a végvidéken bizonyára a megnyugvás viszhangját fogja felkelteni; értjük azon biztosítást, miszerint a határőrvidéki erdőségekből eredő jövedelmek kizárólag amaz országgyűlés javára fognak fordíttatni.

Erdős túság idézett föl ellenben az escomptbankról szóló törvényjavaslaton történt azon főrendi módosítás, mely a bank által a hazai forgalomba bocsátott okmányokat és jegyeket idegen nyelven is szövegeztetni megengedi.

A képviselőház eredeti határozata csak is a magyar nyelv használatát tűri meg e téren. És a bank létesítésére vállalkozott consortium csak időközben kérte azon concessiót, mely a főrendi módosításban megtestesült.

Ezen igénynek utólagos támasztása, valamint a különböző balhírek folytán a consortium ellenében egyre erősödő általános idegenkedés, nagyon megkönnyítette a kilenczedik osztály véleményének győzelmét a pénzügyminiszter erős érvelése fölött s így tehát a főrendi módosítás elvetetett.

— **Országgyűlés.** Budapest, jun 14. A képviselőház mai ülése nagy érdekeltség között nyílt meg. A képviselők már korán siettek az ülésterembe, a karzatok telve voltak közönséggel, és mindenki feszülten várta a történendőket.

Tudva volt, hogy Kerkapoly pénzügyminiszter a Simonyi Ernő-féle bankügyi indítvány elfogadását, mely szerint a miniszter utasították az önálló magyar bank felállítására, cabinet-kérdésül jelentette ki; s hogy nagy agitáció indult meg képviselő körökben a célból, hogy e határozati javaslat tárgyalásra tűzessék ki.

A pártok a javaslattal szemben a legkülönbözőbb helyzetben voltak. Az önálló magyar bankot a jobboldal ép úgy akarja mint a bal; de minden e célra teendő törvényhozási lépés mindaddig, míg az osztrák nemz. bankkal való tárgyalások be nem fejeztetnek s mind a bank, mind a kormány az utolsó szót ki nem mondotta, kétségkívül inopportunist dolog, a mely csak árthat. E felfogásból indulva ki, és tekintettel a pénzpiacz jelenlegi helyzetére, melyben minden újabb megrázkódattatás, intézkedések és kereskedelmi köröknek nagy részének megingatásával egyértelmű, a jobboldal azon kényszerhelyzetben volt, hogy egy indítvány ellen szavazzon, melyet különben maga is helyesel. Ugy látszik, hogy ép ez indokok, Simonyi indítványa alkalmosszerűtlenségének megmondolása a baloldali is döntő hatással volt s így létesült ama compromissum, melylyel az indítvány tárgyalása elodáztatott s melyben mindenki fél megnyugodott.

A képviselőház mai ülése egyéb érdekes anyagot is nyújtott. Páncsova városa egy táviratban tiltakozott a határőrvidéki törvény ellen, ha tárgyalására a határőrvidékről a képviselők nem hivatnak meg s ez által demonstrálni merészt a törvényhozás ellen s e lépés s erre különösen Miletics kihívó felszólalása oly általános indignatiót szült, hogy Miletics új fegyvertársa: Csanády is, sietett kifejezni rosszaságát Páncsova város ez eljárása felett.

A kérvények tárgyalása alkalmával a szélső baloldaltól újra sürgették a vallásszabadságra vonat-

kozó törvényjavaslat előterjesztését, s a keleti vasút dolgában a kormány újra megígérte a már régen megígért előterjesztést. Végre fel kell említenünk azt is, hogy Schwarzh Gyula egy terjedelmes választási törvényjavaslatot terjesztett elő, mely a többi között, a képviselők számának leszállítását is tartalmazza.

— A belügyminiszter f. évi június 3-án Fogaraszvidék közönségéhez a következő rendeletet intézte.

Mult april hó 28-ról 15,168 sz. alatt kelt rendelettel alkalmat kívántam nyújtani a közönségnek arra, hogy azon álláspont tarthatatlanságát, melyre ugyanazon hó 8. és 9-én tartott közgyűlés a törvényhatósági pécsestnyomók kérdésében helyezkedett, belátva, az azon közgyűlésen hozott törvényellenes határozatokat megsemmisítő rendeletem tudomásul vétele és ahoz való alkalmazkodás által az elkövetett törvénytelenséget kötelességszerűleg önmaga tegye jóvá.

Sajnálattal kellett azonban Tamási László volt főkapitány ide vonatkozó jelentéseiből értesülnöm, mikép a törvényhatóság ebbeli feladatának meg nem felelt, a mennyiben a fennebb idézett rendeletem kihirdetése céljából május hó 6-ára összehívott közgyűlés, mielőtt e részben megállapodás jött volna létre, némely tagjaisak izgatásai által előidézett közbotrány következtében eredmény nélkül oszlott szét.

Ezek folytán idézett rendeletemnek most már minden kifogás nélküli haladéktalan érvényesítését ezennel oly figyelemzettel teszem a vidék közönségének kötelességévé, miszerint további ellenszégülés esetében kivételes rendszabályok alkalmazása által fognék rendeletemnek tiszteletet szerezni, mely eshetőségre való tekintetből a vidék főkapitányát az 1870. XLII. t. cz. 54. §-a alapján kivételes hatalommal egyidejűleg elláttam.

Miről midőn a vidék közönségét mihez tartás végett ezennel értesítem, egyszersmind megjegyzem, hogy a megtartandó legközelebbi közgyűlésen az újonnan kinevezett főkapitánynak hivatalába való beiktatásán kívül fennebb jelzett rendeletemnek szabályszerűen leendő kihirdetése s tudomásul vétele előtt egyéb ügy nem leendő tárgyalható.

Végül rosztalásomat jelentve ki a tisztí ügyészeknek a mult közgyűlésen tanúsított azon mulasztása miatt, hogy mint az idézett törvényezikk 60. §-a szerint a törvénynek öre ebbeli minőségéből kifolyólag a nevezett közgyűlés meghívásában vétkes közgyűlési tagokkal szemben kötelességszerűleg el nem járt, őt jövőre odautasíttatni kívánom, hogy előforduló hasonló esetekben e részbeni feladatának eleget tenni különbeni szigorú feleletre vonatás terhe alatt tiszti kötelemének ismerje. Magától értetlik, hogy szabadságában áll a törvényhatóságnak, hogy a menyinyiben ezen eljárást sérelmesnek tartja, az 1870. XLII. t. cz. 56-ik §-a alapján az országgyűlésnél kereshet orvoslást, ez azonban az idézett t. cz. 16. §-a alapján csak ezen rendeletem feltétlen végrehajtása után engedhető meg.

— **Képv. körökben** elterjedt hír szerint a képviselőház ülései a jövő héten befejeztetnek; s a ház szeptemberig elnapoltatik. A budget-tárgyalások a hétfői napirendre kitűzése a min. elnök kérelmére, ez okból halasztatott el. E kérdésben egyébiránt ma az az hétfőn még miniszter-tanács tartatik.

— A **Deákkör** jun. 13-ki értekezletén a tagok nem nagy számmal jelentek meg. Az értekezőt tárgyat Simonyi Ernő által a bankügyben előterjesztet hat. javaslat képezé, melynek főlvétele felett a másnapi ülésében fog határozni.

Kerkapoly p. ügyminiszter kifejté az okokat, melyek folytán ama javaslatot elfogadhatatlannak tartja s azt ajánlja hogy a párt a tárgyalatást is tagadja meg. A többi között megjegyzi, hogy épen ma vette az osztrák pénzügyminiszter átiratát, melyben de Pretis a bankkérdés két sarkpontjára nézve, a magyar kormány felfogásával való egyetértését constatálja. E két sarkpont az, hogy a bank az érzvaulata alapján helyeztessék s hogy minő intézkedések és mily szép rendben volnának azok teendők e cél elérése. A különbség még abból áll, hogy „minő alkotásu épület emeltessék ez alapokra;“ a miut a pénzügyminiszter ur magát kifejezé.

Kerkapoly miniszter után (ki egy későbbi felszólalásában elősorolta a bank által a válság elhárítására tett intézkedéseket) Tarnóczy szólalt fel s ajánlja ama hat. javaslat tárgyalatását, nagy önértzettel megemlítve, hogy mi csak tőrjünk a nemzeti bankot. Steiger azt ajánlja, hogy Simonyi indítványa indokolt napirend mellett vessessék el, mi azonban a ház szabályainál fogva meg nem engedhetőnek mondatott.

A párt Zsedényi indítványa, helyeslé Kerkapoly miniszter előadását.

— A magyar keleti vasutársaságnak f. hó 18-ra összehívott rendkívüli közgyűlése, miután a határozatképességhez megkivántató részvénydarabszám le nem tétetett, f. hó 28-dikára elhalasztatott.

— A balközép és szélsőbal több tagja a napokban értekezőt tartott Vácson Simonyi Ernő lakásán egy új párt alakítása érdekében. Ez ellenzéki árnyalatnak állítólag 40 tagja van az országházban a balközép és szélsőbalból; programjukat azonban csak össze fejtik ki s ugyanakkor 300 ezer forint alaptőkével Mocsári szerkesztősége alatt lapot fognak megindítani.

Bukuresti szemle.

Romániában I. Sándor János vagy Koua vóda ruszioszjai temetésén kívül leginkább megérdemli ma figyelmünket az az éles polemia, a mely a vasuti összeköttetések felett újabban megpendült a vörös és fehérpárt közlőnyeiben. Legelőbb Bretiano János a vörösek főnöke szólalt meg néhány nyílt levélben, melyeket Catargiu M. elnök a „Romanul“-ban s ezen levelek egyikében ugyancsak bizonyítottat, hogy Romania a verceseróvai összekötő ponton kívül többet el nem fogadhat, mert ha elfogadja pl. az erdélyrésszel pontokat, akkor tönkre fog jutni minden tekintetben. A „Pressa“ nem készt fölvenni a kesztyűt s halomra dönteni Bretiano érveit. Minthogy az erdélyrésszi „Kelet“ t. cz. olvasóit közelről érdekli ez ügy; jónak látom a „Pressa“ észjárását e fontos ügyben kissé szellőztetni.

„Bretiano — ugymond — csak a verceseróvai vonalat fogadja el, hogy így a mi vonalunk ne maradjon merőben helyi érdekű s így kevés hasznót hajtó s köz kincstárunkra nézve terhelő.“ De kérdjük Br. urat miért, nem alkalmazza ez érvelését a többi pontokra is u. m. a vulkani, predeali és öjtözira. Miért nem táplálhatók vasut-hálózatunkat azon áru-cikkkel és utazókkal, a kik Austria-Magyarország és Europa más országából hozzánk jönnek? A világot sem! így kiált fel Bretiano, mert ezek csakis átvonuló vasutak, melyeken Austria az ő iparát hozzánk röpti és a melyeken Romániát, a mikor épen akarja, több darabokra szaggathatja; míg Bretiano szerint a verceseróvai vonalon az ellenséges Austria azonnal nem hatolhatna be. „De ha így volna is, hát a román sereg azokon a vonalokon nem bírna-e ép oly gyorsan Ausztriába hatolni. Hát két végpont között nincs-e egyenlő távolság? Ha állna is e föltevés, nem tudja-e Br., hogy a háboru napjainkban nem megyen többé tolvajmódjára, hanem hadizenet előzi meg? s mi könnyebb mint egy pár hidat lerombolni s egy pár sint fölszedni, midőn már ennyire meutünk. Bretiano és a Romanul szerint legjobb védelmi eszközök a szorosok, hidak, járhatlan utak és vasut nem építés, szóval a vadság, melyet az ő korban használtunk. Elteltek a szép idők Bretiano uram s korunk miveltisége ma már más eszközöket alkalmaz.

Tudjátok, hogy melyik nemzetet fenyegeti a végpusztulás? Épp azt, a melyik az előhaladott kor nyújtotta találmányokat nem képes megszerezni; azt, a melynek nincs miveltisége arra, hogy minél több vasut vonala, Krupp ágyuja és más eszközei legyenek, melyek a korrál változnak. A melyik ország a haladás ezen árával nem szalad, az ár átrohan rajta s bizony a hegyzorosok, hidak, az ázsiai sivatag puszták nem fogják megmenteni.

Az összekötő pontok bármily sok is, nem egyebek mint úterek, melyek a vonalokat éltetik; nem egyebek, mint kapuk, a szomszéd és távolorságokkal való kereskedés és transitó könnyébbítése végett.

Azonban Bretiano lángszelleme még más vesztélyt is fedezett fel, u. m. hadtanit és gazdasztit, mert szerinte e pontokon az osztrák áruk valóságos invasiót hoznának hazánkra. Meglehet, hogy Chinában Bretiano ilyen érvekkért gazdasági oklevelet kapna, de nálunk állani elő ilyen érvekkel: ez több mint kínai. Valjon Br. és a Romanul mennyit sem tudnának-e, hogy idegen árut csak oda visznek a hol kelete van? s hogy a kereskedés nem más mint productumok kicserélése. Hát csakis chinai kőfalakkal lehet e nemzeti ipart teremteni és védelmezni. Bretiano szerint az osztrák sereg és ipar invasioja ellen legezérelvezetőbb lesz beárni kikötőinket, kiszáritani folyóinkat s összerombolni szép utainkat, melyek a szomszédokkal összekötnek. Legelső teendőnk tehát a predáli szép utat szétrombolni, mert itt legelőnkebb a forgalom és „Uram irlalmazz! egy véletlen esetben innen vágthatnánk ketté az osztrák hadsereg Romániát“ sat.

Ez a kitűnő cikk megtette a hatvágást. A herczeg ép most utazik a kis Romániában megtekinteni a verceseróvai építést s egyuttal rendeletet adott két jeles mérnöknek, hogy a vulkani vonalat azonnal kezdjék telnerni. Szegény vörösek sirva fakadhattak a miatt, hogy a fehérek learatnak előlük minden dicsőséget. De marad még nekik is t. i. e vonalok segítségével megvalósítani aspiratiojukat. Addig is veszi-e őn észre, hogy Br. számára nincs Ungaria csakis Ausztia. Igaza van, ő a Dualismus létrejöttékor aludt el a pitesti tiburban és csak most ébredett fel. Azóta azonban az ő kegyes engedelme nélkül is él és áll Ungaria!!

XXI-dik közlemény*)

a „Székely pályadij“ alapról.

A nemzeti lelkesedés szent forrása még mind buzog, s árasztja éltető vizét ügyünkre. Hazánkfiak

*) A „Székely Hirlap“, „Erdély“ és a „Nemere“ tisztelt szerkesztőit tisztelettel kérem e közlés szives átvételére.

mintegy versenyeznek a nemes cél előmozdításában Lásuk az újabb adományokat. Helyben Kolozsvárt Bokros Elek és Schilling Rudolf ügyvéd urak egy-egy aranyat fizettek be hozzá, minék tőzsdei értéke együtt 10 frt 36 kr, Véghe Mihály 1 frt, fenesi birtokos Szabó József ur 5 frtot, Puskás Eerencz, csikszéki alispán a székely nemzet történelme megírására kitűzött pályadij gyarapítása végett a gergyó-szentmiklósi szinműkedvelő társulat által május 25-én rendezett előadás tiszta bevételét 70 oszt. ért. forintot beküldötte. Hálas köszönet az elől említettnek, valamint Gergyó és Csikszék valóban nagyszerű áldozataiért. Sajnálom, hogy a derék társulat egyes tagjainak nevét ide nem ígathatom. De így ismeretlenül, még tán nagyobb az ő érdemök, átalánosabb a közvélemény méltányolása. Ők önszemélyük helyett egész Gergyónak köszörut, a tisztelet koszoruját szereztek meg. Az is ten éltesse az egész társulatot!

Székely-Udvar helyről Kovács János polgármester ur küldött be 144 frtot, azon ohajással: Vajha ezeket küldhetne a szent nemzeti ügyre, mely azt megérdemli! Polgártársai hiven csüngnek az eszmén — úgy mond — örvendő szívveladták megvalósulására a mi telt, ő maga mint székely, a legnagyobb örömmel tette meg gyűjtési kötelességét, mindnyájan ohajtják és várják a nemzet oktató és vigasztaló könyvének megírását. Az áldozó neveiime ezek: Székely-Udvarhely város közönsége adott 100 frtot a csizmadia társulat 10 frt, a bőrérelő társulat 10 frt, Demeter Endre esperes plébános 1 frt, Csibi Tamás káplán és tanár 1 frt, Poszler János tanár 1 frt, Barácz Albert tanár 1 frt, Nagy István tanár 1 frt, Koródi Endre tanár 1 frt, Bors Lázár gymnasiumi igazgató 2 frt, Lukácsfi Manó tanár 1 frt, Möriz Gyula tanár 1 frt, Lakatos János tanár 1 frt Csizsér Páter rajztanár 1 frt, Szabó Dénes k-jársbíró 2 frt, Sándor Albert aljárásbíró 1 forint, László Domokos aljárásbíró 1 frt, Jakab Dezső tollnok 50 kr, Puskás István tollnok 50 kr, Dombrádi Gyula pénzügyőri főbiztos 1 frt, Szentpáli Gyula pénzügyőri 50 kr, Segesvári János pünzügyőri 20 kr, Szentgyörgyi János pénzügyőri 20 kr, Lucs János pénzügyőri 20 kr, Balla Béla 30 kr, Pötting Venczel pénzügyőri 30 kr, Wolf Ferencz pénzügyőri 30 kr, Kovács János polgármester 4 frt 10 kr. Székely-Udvarhely ezen megújuló áldozatkészsége megújítja a jó hazafiak szívében az ő irántok való tisztelet érzését, s én kívánom, hogy a derék székely városnak új századokra terjedjen szabad, jólétben gyarapodó és boldog polgári élete.

Főtisztelendő Kozma Döme szamosujvári Szent Ferenczrendi zárda főnök ur őt zárda bngző lelkü atyától 16 frt 70 krral s egy lelkes levéllel örvendeztetett meg, melyben írja, hogy szerzetes testvéreit még april hóban felszólította volt a székely nemzet nagy ügyéhez való járulásra azon kérés-sel hogy a lehetőségig minden szerzetes hozza meg áldozatát. Meg is hozták szegények — úgy mond a tisztelt beküldő — csekély összeget, de a mi az áldozókra nézve sok; mert ők azon alamizsna filléreiket áldozták a szent célra, melyeket nemes lelkek az ő szükségük fedezésére adományoztak. Örömet nélkülöztek — írják többen a felszólítóknak — csak hogy a nemzet adósai ne maradjanak. Ott voltak — írja tovább — székely testvéreink sorai között a szabadság nagy harczaiban: akkor életünket voltunk készek feláldozni, most készséggel adjuk oda szegénységünk filléreit. Felhívásomat mellékelem — így foly tovább a szép levél — miből nem árt egyet s mászt az áldozók neveivel együtt közölni, hogy lássa a világ, a székely szerzetesek mily jédes szeretettel csüngnek székely házájukon.

E körlevélben valóban oly szép helyek vannak, hogy nem átalom ismertetni. „Lelkem lelke szól hozzátok kedves testvéreim — így kezdődik az — s hiszem, hogy ti engem megértetek, fölbuzdultok és sietve sorakoztok oly eszme támogatására, mely minden gyökeres székelyt a legelőnkebben kell hogy érdekeljen. Nem lesz ismeretlen előttetek mily közlekedést költött a székely történet megírása eszméje az egész székely nemzet kebelében mily készséggel versenyeznek gazdag és szegény ifju és vén, sőt még más nemzetiségek is a szép célra való áldozatban. Kell hogy mi is fűződjünk — kedvelt testvéreim — a hű áldozók e szép koszorujába. Erre őseink emléke, szülőföldünk szeretete egyiránt kötelez bennünket. Tudom, hogy a szegénység koldus tarisnyáját viselitek, tudom, hogy jégésgész életetek s életünk áldozata egy szent cél, az egyház és haza szellemi üdve elérése anyagi jutalom reménye nélkül, és ez annál nagyobb áldozat, minél folytonosabb nélkülözéssel jár, de legyen ez áldozatok nagy sorának nemes kiegészítése az, a mire én most kérlek, tegyünk le alamizsnáink szegényes filléreiből a lehetséges áldozatot azon szent oltárra, melyen százak és ezerek hazafiúi lelkesedéssel áldoztak s a mi nekünk s kötelességünk; mert bár testileg elszakadtunk is székely nemzetünktől lelkeinket a rokonszenz és szeretet aranyláncza fűzi össze s nekünk tőlük elszakadni soha nem lehet. Nekünk ez epochalis mozgalmától távol maradnunk nem szabad... A jó katonának elég a harci tárogató riadása arra, hogy őt táborba hívja; így adtam én is nektek jelszót, kedves testvéreim! a nemzeti nagy célt, s én nem kétkedem abban, hogy ti teljesítenditek velem együtt

kötelességeiket. Mutassuk meg, hogy a zárda magányában is hiven őrizünk egy drága kincset, székegy nemzetünk és hazánk elrabolhatlan, kiolthatlan szeretetét.

Az áldozók nevei ime következnek:

Szamosújváron: Kozma Döme zárdafőnök 2 frt 50 kr, Orbán Alajos lelki atya 50 kr, Bálint László hitész 1 frt, Orbán Eduard segéd testvér 20 kr.

Deézseu Nagy Dániel zárdafőnök 2 frt, Székes Ferenc vicarius és tanító 2 frt 50 kr, Markó Balázs szerzetes-tanító 3 frt 50 kr.

Maros-Vásárhelyen: Sándor Bonaventura 50 sz. ért. forintot adott e célra, a ház részéről a mi kijött a XIII. közzemében Szent Ferenc-zárda neve alatt, P. Pál Kapisztrán János adott 1 frt, t. Zudor Ábrahám M.-Szt.-Györgyön udvari tiszt 1 frt. (Jegyzés. Utóbbi két marosvásárhelyi aláíró csak igazolta magát, hogy ők áldoztak, de nem a felszólítóhoz küldötték azt be.)

Medgyesről: küldött a zárdafőnök, közölve is volt a XIX. közzemében.

Székes-Udvarhelyről: Lukács Ádám szerzetes tanító 1 frt, Karda István szerzetes tanító 1 frt, Gergely Paulin szerzetes tanító 1 frt, t. Holb Tamás zárdafőnök 1 frt 50 kr.

Székes: Boga Bernád zárdafőnök 1 frt.

E tett az ország egyik legszegényebb egyházi rendjétől eddigéig példátlan az áldozatnak mivolta és módja egyaránt a közvélemény kiváló helyeslésére számíthat. Hő üdvözlét a szent atyák nemes haza szeretetének!

Nagy Enyedről: Török Bálint ur 18 frtot küldött be, későbbre hagyván némely észrevételei és a többi áldozók nevei közlését. Fogadja el előre is hálás köszönetemet. Az áldozók nevei ime ezek: Pogány György alsófehérmegyei alispán 2 frt, Bogdán Lajos 1 frt, Pinta István 1 frt, Kiss Albert honvéd főhadnagy 1 frt, Kolonbán Antal 1 frt, Biró Miklós 1 frt, Gyárfás László 1 frt, Müller Mihály 1 frt, Török Bálint 1 frt, szentgercei Nagy István 1 frt, Pávai V. Elek két székesy gyermekeivel 7 frtot. Hő üdvözlét a székesy nemzet ezen vármegyei barátainak! A két székesy gyerek derék atyját pedig létszer áldja meg a magyarok istene!

E heti gyűjtés tesz a két arany bércei értékét is bele számítva 265 frt 6 kr, mit ma takarékpénztárba tettem, és így ott ma kamatozik az eddig betett 3838 frtal 92 kral együtt: 4103 frt és 98 kr; ehhez adva a még bennem fizetett 596 frt 98 kr, az egész székesy pályadíj alap tesz 4700 forint 96 krajczár o. é.

Feljül lévén immár, hála istennek! haladva a 4000 frt pályadíj összeg, szavamhoz képest az értekezletet mielőbb egybehívni szándékozom, ez okból szives tisztelettel kérem fel tisztelet ivartóimat, hogy a hozzájuk tölem küldött vagy általunk nyitott íveket a rajtok feljegyezve levő összegekkel együtt mielőbb hozzám beküldeni, valamint az én íveimen magukat aláírt urakat is kérem, hogy ígéreteiket fizetéssel beváltani méltóztassanak; egyezsemind pedig minden aláíró honpolgárt és polgárnőt ismételve kérek fel arra, hogy a kik a közlésekben magukra nézve valami tévedést vettek észre, engem arról helyrehozhatóság végett kegyeskedjenek értesíteni, hogy beszámolósom az egybehívandó értekezlet előtt lehető szabályszerűsággal és semmi gáncsra okot nem adólag tehessem meg.

Kolozsvárt, június 14-én 1873.

Jakab Elek.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, június 16 1873.

— A király és királyné, a „Presse” hire szerint, miután a német császár látogatása halasztást szenvedett, a folyó hó második felében néhány napot Gödöllőn fognak tölteni.

— A piaristák egyháza vasárnap ünnepelte meg urnapját. A szent misét a teljes pompában ragyogó oltár előtt, Keserű Mizes, címz. püspök fényes segédlettel végezte, mise közben a nagyszámú közönség az ének akadémia és zeneconservatorium közreműködésével előadott Hölzl ünnepi miséjében és Gotthard emelkedett hangulatu „Sana me” Gradualejában gyönyörködött. Cherubini „Ave Mariá”-ja tette fel a koronát az ünnepélyes hangulatu misére. A baldachin alatt vitt oltári szentséget a lyceum ifjuság felállított sorai között számos hívő közönség kiérte. A templomi ünnepély végeztével ebédet fogadta Várady Mór házifőnök az egyházi és polgári tisztségek tekintélyesebb képviselőit.

— A polgári iskolaszék szombaton tartott gyűlésében megválasztá a földrajz- és statistika tanszékére a tanárt. Többen pályáztak ez állomásra, bár a szavazás csak a legjobban minősített három egyénre történt, kik közül a legtöbb szavazatot 20 közül 13-at Nagy Sándor kapta, s így a tanári széket ő nyerte el.

— Az iskolaszék szombaton tartott ülésében egyhangulag Várady Károlynak ítélte oda a város által megszavazott segélyt a világtárlat megátogatására.

— Unitárius tanácskozás. Mr. John Fretwell, az amerikai és angol unitáriusok e buzgó megbízottja, kit városunkban a múlt napokban igen zivélyesen fogadtak s az unitárius egyházi főtá-

nács tiszteletbeli tagjává is megválasztották, tegnap Pestre érkezett, számos amerikai és angol társaságában. Ezek közt lesznek Reverend Edv. E. Hale, a bostoni „Old and new” érdeműs szerkesztője Mr. Kidder bankár és a bostoni „Kidder Deabody és társa” cég egyik főnöke. Célja a Pestre jövetelnek egy ottan építendő unitárius egyház feletti tanácskozás, melyre városunkból is állítólag egy külön küldöttség érkezik Pestre. Az eredmény már körülbelől biztosítva is lenne. Ez unitárius tanácskozás lesz az első oly unitárius gyűlés, melynél e három nemzet: angol, amerikai és magyar képviselői együtt értekeznek.

— A kereskedelmi ifjuság tegnap tartotta meg táncszertelét a „Nemeskert”-ben. Kettős zenekar mellett vígan lejtették Merkur fiait a tánczokat késő éjjelig, midőn a társaság jelentékeny része oszlani kezdett, de a megmaradt rész annál nagyobb hévvel járta a gyújtó hatású tánczokat; s csak hajnal felé vett búcsút a szépen díszített táncztertről.

— A katona-zenekar holnap távozik körünkől Beszterczére. Nyilvános és társaséletünk pár hét-re egyik fővonzerejét veszti el benne, ha ugyan az alatt az időny még néhány nyári mulatság tervét nem érleli meg.

— Az iparos ifjuság által rendezett jótékonyozólu nyári mulatság vasárnap délután 4 órakor szép társaságot hozott össze az „Angol királyné”-ba. Az iparos világ színe- virága sereglett egybe, hogy az időny örmeiben ő is résztvegyen s ünnepi áldozatját a természet virágkoszorús istennőjének bemutassa. A köröskörül virágfüzűk és zöld koszorúkkal díszített tánczterem, melynek meglepő pompáját a lobogó gázsugarak csak fokozák, a szó való értelmében fényesen tanuskodott iparosainknak szép iránti érzelme felől. A tánczteremben egymással szemközt két kiváló ízléssel összeállított transparent foglalt helyet, melyek egyike a munka personifikációját tüntetve föl, a mint a szerencse istennője a bőség szarujából a jólét adományait szórja alá, szélén e szép fölirattal: „A munka életet ad, a munka kedvet ad. Csak munkás nemzet lesz boldog, nagy és szabad”. Kézzel 4 után barna zenészeink kedélyes kara rágyújtott s erre a fiatalság tánczkoszoruba, szövédvé, egész szíveteliséggel forgatták a szebbnél szebb leányokat a gyújtó hatású tánczdarabokban a pitymaltat első derengéseig. Fesztelen jó kedv, természetesen otthonosság s nyílt bensőség képezte vidor harmóniáját e mulatságnak annyira, hogy ojjantunk kell, bár többi vigalmainkon is ez elemek honosulásának meg.

— A helybeli ev. ref. főtanoda ifjuságának tornászati vizsgálta tegnap délután tartott meg a torna-vivoda épületének udvarán nagy számú díszes közönség jelenlétében. Középtanodáinkoal a nevelési tornászati, melynek célja az ifju test fejlődését nevelés- és egészségügyi elvek alapján eszközölni, legfőbb alkalmaszást nyerné, az ifjak a tornászati e neméből tettek vizsgát. Voltak szabad- és rendgyakorlatok s gyakorlatok a szereken. — E gyakorlatok-tekintve az idő rövidségét is — jól és szabatosan hajtatnak végre. Szász Domokos 1 tallért, Hegedűs István 3 tallért, Geréb Márton 1 tallért tüztek ki jutalmakra. Nyertes versenytársaival: Drágus Lajos s Jüngling János 2-ik osztálybeli, verseny mászással: Zoltán Béla 3-ik, osztálybeli, magas és távol ugrással: Topán György 7-ik osztálybeli, árbocz mászással: Kócsi tanulók 1-1 tallért. — Nyárádi Lajos torna tanár lelkiismeretes buzgalomáról, szakképességről csakis elismeréssel szólhatunk. Az összes vizsgák megtörténte után azonban, a tornázást még tüzetesebben fogjuk tárgyalni s tapasztalatainkat is közlendük mert a torna megérdemli, hogy melegen felkaroltassék s gyámolitassék, mivel az állam is csak akkor hatalmas, ha polgárai épek, egészségesek, testileg és lelkileg. Ezt eszközölni pedig a nevelés feladata, melynek köréből a testnevelés ki nem zárható.

— A helybeli fogyasztó egylet közgyűlést tart f. h. 29-én d. e. 10 órakor a városház gyűltermében; tárgyai lesznek: 1. igazgatósági előterjesztés az egylet működéséről a múlt évben. 2. számadás vizsgáló bizottmány kinevezése. 3. választmányi tagok választása a rendesen kilépők és a hiányzók helyett. 4. a jövő év költségvetésének megvizsgálása. 5. bolti rendszerre átdolgozott alapszabály megvitatása. 6. indítványok.

— Az erdélyi pince-egylet titkártól a következő sorokat vettük: A „Kelet” f. hó 11-ől kelt számában roszul értesülés közzétételében az közölte, hogy az Erdélyi pince-egylet tegnap küldötte el világkiállítási bizottságának, a honi termelési különböző fajait: mi nem való, miután a kiállításra szánt borok még f. év mártius 27-én mint kitűzött határidőn küldettek fel, a mostani az elő irt szabályok szerint csomagolt küldemény pedig a bor izlelési csarnok (magyar csárda) már második megrendelése; mi erdélyi boraink jó kelendőségének bizonyítéka. Miből kifolyólag kérem a közleményt is inkább helyre igazítani, miután collectív kiállításunkban, számos erdélyi gazda vett részt, kiknek a közöltekből támadható késedelmezés miatti aggályai elhárítására, e sorok becses lapjában való feltele teljes megnyugtató szolgál, alázatos szolgálja E. E. r. Tivadar, egyleti titkár.

— A zilahi állami tanítóképezde ifjuságának s gyakorlóiskolái növendékeinek június 11-én a Meszesen, az ugynevezett „Nádastói-fürdő”-nél

igen szép, minden tekintetben sikerült tavaszi mulatságuk volt. Az idő korán reggel borult lévén, csak 8 órakor indult meg a vig sereg a képezde udvarról, s a híres „marseillaise”-t da’olva, nemzeti lobogóval, s az összes tanárikar által kísérve, vonult ki a városból. Dél előtt szűkebb családias körben telt az idő: a növendékek a tanárokkal együtt játsztak, némelyek növényeket és bogarakat gyűjtöttek s. t. b. d. u. megérkezve a szülők és vendégek nagyszáma, felharsant a zene, s megkezdődött a táncz; s folyt kiváló élénkséggel, példás renddel estvéli fél kilencz óráig, a mikor is a „Rákóczy-induló” varázshangjánál scrakozva, az összes ifjuság oly szép renddel, a minővel jött, távozott haza, a jelen volt nagy közönség lelkében emlékül hagyva e nap tiszta örömeit. A rendezőség mellett kiváló elismerést érdemel képezdei kosztadő Kapus Sámuel ur és nője azon szíves áldozatkészségükért, melyszerint élelemmel nemcsak a képezdei növendékeket látták el gazdagon, hanem a gyakorlóiskolai szegény gyermekeket is megvendégelték, s így e napot önekiek is kétszeresen kedvessé tették.

— Köszönet nyilvánítás. M. ujjalusi birtokos tekintetes Varju Pál ur, templomunk építéséhez 60 irt értékű fát ajándékozott. Midőn kötelességünknek ismerjük ezen emberbaráti tettét nyilvánosságra hozni, nem mulasztatjuk el nemeskeblű pártfogónknak ezen uton hálás köszönetünket nyilvánítani, azon kívánságunk mellett, hogy az Isten őt embertársai javára, számos évekig boldog megelégedésben éltesse. — A m. n. zsombori kerületi hittörvényhő zsidó hitközség előjárósága 1873. június 8-dikán. Az Elöljáróság.

— Sajtóhiba. E lap 134-dik számában a székesy pályadíjról irt cikkbe a következő sajtóhibák csúsztak, miket tisztelettel kérek kiigazítani: első oldal 4. hasáb 11 sor: küzdelem helyett: „ily szent-igaz ügyért való küzdelemben” olvasandó; második oldal 1. hasáb, 15 sorában „s e helyi ügyem helyett” „személyi ügyem”; ugyanott 21 sor: a nemzet áldozatkészsége helyett „áldozatkészségét” olvasandó; ugyanott nagyszámú után vonás teendő; ugyanott 25 sor: a nál jobb után vonás teendő, ezután pedig a mondat így javítandó: a kezelés terjedjen ki csak a Takarékpénztárba való pontos és gyors betevés, s majd annak idejében a pályadíjnyertes mű szerzőjének kiadásai — 30 sor 22 helyett „ön” 35-ik sorban gyanitok helyett „gyanítást”; 42 sorban kész helyett „zives” olvasandó. J. E.

KÖZKIÁLLÍTÁS.

A magyar közoktatásügyi kiállítás.

A nemzetek nagy versenyterén — a bécsi nemzetközi kiállítás — a XXVI. az oktatás és művelődés ügy csoportja, az ipar és művészet termékei, a kereskedelmi cikkek mellett, valóban nagyszírdien van képviselve. Németország, Ausztria, Svédország, Svájc külön épületeket emeltek a tanügyi kiállítás számára, a többi európai államok az iparpalotában tekintélyes tért foglalnak el a közoktatásügyi kiállításával. Hazánk közoktatásügyi kiállítása — önhittség nélkül mondhatjuk — egyike a legtekélyesebbeknek és leggondosabban rendezetteknek. Elkezdve a gyermekkeretek egyszerű papír készítményeitől föl egészen az egyetemi tanárok bonczatani és élettani tanulmány-praepratumaiig; elkezdve a mozgatható betűktől föl egészen a tudományos segédkönyvekig; az összes taneszközök, női kézi munkák: mindez az oktatás minden fokán képviselve van.

Az iparszarnokban Magyarország részére kijelölt egyik szárnyban honvédek közelében áll közoktatási kiállításunk. A kiállítást megajítja a Fröbel elvei szerint beendezett gyermekkeretek munkálatainak gyűjteménye: papírból font apróságok, kosárfonatok és mindazon — magukban véve — semmiségek, melyeket a 4-6 éves gyermekek a gyermekkeretekben a végből készítenek, hogy rendszer s foglalkozáshoz játszva szokjanak, értelmi tehetségeik pedig fejlesztessek.

A néptanoda és polgári tanoda kiállítását három helyen találjuk; a tankönyvek gyűjteményében az igen nagy könyvszekrény egy harmadat népiszkolai tan- és segédkönyvek foglalják el. E tekintetben hazánk kiállja a versenyt Nyugat-Európa kulturalaival, a mi annál nagyobb dicsőség reánk nézvé, mert oly államokkal versenyezünk e téren, melyek már egy fél- vagy negyedszázad óta mondták ki törvényben az általános tankötelezettséget, míg mi magyarok csak 1868-ban alkothattunk népoktatási törvényt.

Két másik szekrényben találjuk a nép- és polgári tanodák taneszközeit, a magyar közoktatásügyi miniszterium által kiállított gyűjteményeket. Más nemzetek tanügyi kiállításában is látunk a mieinkhez hasonló földgömböket, fali mappákat, ABC-es táblákat, természetani eszközöket, számoló gépeket stb. Svédország e nemű kiállítása minden tekintetben tökéletesebb és czélszerűbb a miénkél, de benőket az az öndutat vigasztal, hogy a boldogult b. Eötvös nagyszerű kezdeményezése és az általa rendezett sorsjáték folytán e tanszerek nemcsak a kiállítás szerepelnek, azok valóban az iskolákban találhatók. Ugyan a Magyarországon található 15 ezer 270 népiszkola közül 3992 teljesen fölzereltetett ily taneszközyűjteményekkel, 5914 kiegészítőleg, 3699 hiányosan és így mai nap még föl nem szerelt néptanoda csak 1735 van az országban.

A tanítóképezdek tanszerei szintén teljesen ki vannak állítva. Tanítóképezdeink taneszközyűjtemé-

nyeiben természetesen első sorban az elemi iskolák e nemű gyűjteményei állanak, mert a leendő tanítónak az általa majdan használandó taneszközökkel még a képezdei tanfolyamon meg keil ismerkednie, de azután következnek a tulajdonképeni képezdei taneszközök, mint egy természet- és vegytani szertár, sodronyminták a távlati rajzhoz, orgona és zongora. A kiállítás mintája szerint hazánkban a 19 állami tanítóképezde van felszerelve.

A tanterfiak előtt azonban érdekesebbek a képezdei növendékek dolgozatai. A magyar állam képezdekén kívül még csak a pesti izraelita tanítóképezde állított ki dolgozatokat tanítójelöltéktől. Bár nem czélunk bírálatot mondani a kiállított tárgyak felett, hanem inkább csak megismertetni azt, a mit Magyarország a XXVI. csoportban kiállított, mégis örömmel ki kell jelentenünk, hogy a budai tanítóképezde munkálataitól mennyiség és minőségre nézve — az elsőség el nem vitázható. Német szakferfiak, kiknek e gyűjteményt önézzettel bemutattam, teljesen osztják e nézetemet.

A középtanodák számukhoz képest nincsenek kellőképp képviselve. A gymnasiumok talán azon meggyőződésben is, hogy e tanintézetek czélja és eredményei ország; mondhatni európaszerte ismeretesek — a tudósítványokon kívül alig küldtek egyebet; egyik vagy másik gymnasium rajzokat is állított ki, de ezekről ítéletet mondani nem lehet, mivel rendszeren egy tanuló neve szerepel kiválólag. A reáltanodák aránytalanul nagyobb számú dolgozatokat állítottak ki, mennyiségre első helyen áll a pestvárosi főreáltanoda, a minőségről szólanom tiltják körülményeim. A budai és pesti állami, pozsonyi fő, az esztergomi és pestvárosi alreáltanoda gyűjteményei méltó helyet foglalnak el a külföld bármely hasonló rangú intézete mellett.

A magyar közoktatásügyi kiállítás a szakferfi csak a mértani és szabadkezű rajz kezelésének és módszerének képét nyeri, — az igaz — előnyös hazánk tanügyi viszonyaira nézve, mert tanodáink semmivel sem állanak hátrább e két szakban, mint a külföld, sőt a kivétel csinjára és a tisztaságra nézve reáltanodáink jóval fölülmulják a délnémet hasonirányú iskolákat. A többi szakok módszeréről és tanmenetéről a tanferfi nem képezhet magának eszmét; e részben különösen a bajoroktól tanulhatunk, kik minden intézetnek egy egész évi írásbeli dolgozatait minden tanulótól — kivétel nélkül — állították ki: ebből az anyagból könnyen tájékozhatja magát a tanferfi és az ily anyag tanulmánya meg is érdemli a fáradságot. Szolgáljon ez intésül középtanodáinknak egy talán még leendő nemzetközi kiállítás rendezése alkalmával.

A főtanodák nemzetközi kiállításokon csak oly tárgyakkal léphetnek föl, melyek a tudományt előbbre viszik. E tekintetben hazánk nem dicsekedhetik ugyan még kiváló érdemekkel, de Dr. Szabó József, egyetemi tanár trachyt-gyűjteménye és trachyt-osztályozása a földisme (geognosia) elvitázatlan haladásaként áll a bécsi kiállításán. A nevezett tanár a most élő geológok közt legjobban ismeri a trachytokat, ez irányban tett kutatásai Europa jó nagy részére terjednek, ily tudóstól méltán elvárhatta a nemzet, hogy Bécsben kutatásainak eredményeit bemutatja: Szabó mellett dr. Margó Tivadar egyetemi tanár összehasonlító bonczatani munkálatairól kell megemlékeznünk, továbbá dr. Jendrősik és dr. Lenhossek egyetemi tanárok által kiállított dolgozatokról.

A középtanodai tanárok buzgalmanak nyoma sem hiányzik a bécsi nemzetközi kiállításán. Dr. Böckh (Pozsonyban) a magyarországi pókok igen csinos gyűjteményét állította ki, Bálint Mátyás (Pest) a homolog, isolog, heterolog vegyek érzékitésére csinos és könnyen kezelhető készülékkel, Báthory Nándor (Pest) összehasonlító bonczatani dolgozatokkal stb. gazdagította a magyar közoktatásügyi kiállítást.

Ime, ez a magyar közoktatásügyi kiállítás rövid jellemzése. A tisztelt olvasó meggyőződhetett a mondottakból, hogy hazánk közoktatásügye — dacára számos nehezen leküzdhető akadályoknak — ez idő szerint már azon az uton halad, hogy ma holnap Nyugat-Európa népeivel versenyezhetünk, és bár Bécsben előlegeztünk valamit a jelennek, reméljük, hogy a jövő hiven beváltja azt, mit igérni látszik. (V. Ujság.) Dr. Császár, tanár.

— A nagy-enyedi piac árjai június 15-ikéről ausztr. mérő tisztabuza 6 ft — kr. rozs 4 ft 20 kr. elegebuza 5 ft 30 kr. zab 1 frt 98 kr. Széna 2 ft. 40 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszu 12 frt. — kr. Marhabus fontja 20 kr. Konyhalisz 13 kr. Borsó mérője 20. encse 24, paszuly 14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tűzsdőről

Június 14-én 5 % Metalliques 100 f. t. 67.70
Kamat —. —. 5 % Nemzeti kölcsön 72.50 frt
1860. Kölcsön 99.50. Bankrészevény 959. Hitelin-
tézeti részesvények 264 London 110.50 ft. st. 112.—
Ezüst 111.50. Cs. kir. arany —. Napóleondor 892.—
Urbéri kötvények: Magyarországi 75.—. Te-
mesi 73.50 Erdélyi 73.50. Horvátországi —

Felelős szerkesztő: Szász Béla

